

Report 6

SPRÁVA O PREZENTÁCII SLOVENSKEJ POLITICKEJ SCÉNY V MÉDIÁCH

Správa č. 6: obdobie do 18. septembra 1998

Uverejnené 22. septembra 1998

Projekt MEMO 98 je nezávislou a nadstraníckou iniciatívou -bol zorganizovaný Helsinským občianskym zhromaždením a Združením na podporu lokálnej demokracie za účelom systematického sledovania mediálnej prezentácie volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, naplánovaných na 25. a 26. septembra 1998. Zistenia MEMO 98 nemajú slúžiť na podporu niektorého kandidáta alebo politickej strany. Dodržiavaním presne stanovených a prísnych metód sa MEMO usiluje poskytovať informácie, ktoré slovenskej verejnosti pomôžu dozvedieť sa skutočnosti, ktoré sú nevyhnutné pri správnom rozhodovaní sa.

MEMO 98 monitoruje dve hlavné televízne a dve hlavné rozhlasové stanice už desať týždňov. Rovnako sme po dobu takmer deviatich týždňov monitorovali päť najvýznamnejších denníkov. Výsledky nášho monitoringu sú prístupné na internetovskej stránke MEMO 98 na adrese: <http://www.memo98.sk>

K dnešnému dňu máme k dispozícii výsledky monitoringu elektronických médií za obdobie šesť a pol týždňa, ktoré skončilo dvadsiatym šiestym augustom, čiže oficiálnym začiatkom volebnej kampane. K dispozícii máme aj výsledky za obdobie 24 dní od začiatku oficiálnej volebnej kampane. Výsledky nášho monitoringu naznačujú, že trendy, ktoré sa objavovali v období pred oficiálnym začiatkom volebnej kampane, pretrvávajú.

Počas uplynulých dvoch týždňoch ovládli médiá rozpory obklopujúce nezrovnalosti okolo vlastníckych práv na pôde TV Markíza. I keď tieto udalosti nepochybne zohrali významnú úlohu v oblasti postavenia médií v predvolebnom období, monitorovacie aktivity MEMO 98 sa od začiatku obmedzujú na sledovanie večerných správ TV Markíza, STV, Rádia Twist a Slovenského rozhlasu. V našich výsledkoch sú preto zahrnuté iba tieto spravodajské relácie.

MEMO 98 bude pokračovať v monitorovaní médií aj počas volieb a po ich skončení. Ak však nepríde k výnimočným udalostiam, ktoré by si vyžadovali osobitnú správu, predkladáme vám posledné výsledky do začiatku volieb.

NAJDÔLEŽITEJŠIE POSTREHY

Výsledky monitoringu v posledných týždňoch pred voľbami odhaľujú pretrvávajúce a znepokojujúce problémy v spravodajskom pokrytí politických udalostí, najmä zo strany STV. Vzniknutá situácia sťažuje občanom Slovenskej republiky prístup k presným a nezaujatým informáciám, ktoré sú nevyhnutné pre kvalifikované rozhodovanie sa pri volebnom akte. Spôsob, akým STV sprostredkúva správy slovenskému divákovi, je mimoriadne nezodpovedný.

- Počas ostatných 12 dní poskytla STV oveľa viac spravodajského priestoru súčasnej vláde a HzDS ako opozičným stranám. Jedinou výnimkou bol rozsiahly priestor, ktorý STV venovala KDH medzi 14. A 18. septembrom. KDH tu bolo predstavené v mimoriadne negatívnom svetle.
- Napriek nezvyčajnosti skráteného päťdňového obdobia monitoringu v minulom týždni STV pred

začiatkom volebnej kampane ako aj po jej začiatku sústavne poskytovala viac spravodajského času HzDS a vláde. Sústavne tiež vysielala príspevky vyzdvihujúce vládu a HzDS, pričom opozičné subjekty boli vykresľované výlučne v negatívnom svetle.

- TV Markíza za ostatných 12 dní ponúkla oveľa viac času opozičným stranám ako vláde a HzDS.
- TV Markíza vo všeobecnosti prezentovala HZDS v negatívnom svetle. Prezentácia vlády bola skôr negatívna ako pozitívna. Táto televízia vo všeobecnosti vykresľovala opozičné strany pozitívne alebo neutrálne.
- Najznepokojujúcejším zistením MEMO 98 za posledné týždne, rovnako ako v predošlom období, je skutočnosť, že STV v štruktúre niektorých správ sústavne nedáva priestor druhej strane názorového spektra. STV ako verejnoprávna inštitúcia úplne zlyhala v plnení svojich záväzkov k slovenskej verejnosti, pretože namiesto objektívneho spravodajstva jej poskytuje zaujaté a skreslené informácie, ktoré slúžia záujmom vládnucich síl a nehanebne útočí na všetky aktivity opozície.

TELEVÍZIA

Výsledky monitorovania STV a televízie Markíza v období pred začiatkom oficiálnej volebnej kampane ako aj od jej začiatku 26. augusta jasne a presvedčivo dokazujú, že STV ako verejnoprávna inštitúcia je zneužívaná na stranícke ciele. Nevyváženosť, skresľovanie a dezinformácie sa pre STV stali normou. Od začiatku pôsobenia projektu MEMO 98 STV ponúka omnoho viac vysielacieho spravodajského času vláde a vládnej koalícii, ako Markíza. Naopak Markíza zasa priniesla neporovnateľne viac správ o SDK, SDĽ a SOP, ako STV. Ešte dôležitejším faktorom, než množstvo vysielacieho času, je spôsob, akým sú významné politické strany a vládne aktivity prezentované.

- STV sústavne vykresľovala vládu a HZDS v pozitívnom svetle, zatiaľ čo zväčša SDK, SOP, SMK a SDĽ boli stavané do negatívneho alebo neutrálneho svetla. Markíza prevažne prinášala negatívne alebo neutrálne spravodajské pokrytie vlády. Obraz HZDS, ktorý prezentovala Markíza, bol omnoho častejšie negatívny ako pozitívny. Pozitívny obraz SDK, SOP a SDĽ sa stal na Markíze normou.

Pretrváva však stav rozdielnej vyváženosti v rámci každého spravodajského bloku na týchto televíznych staniciach. Počas uplynulých dvanástich dní TV Markíza odvysielala niekoľko spravodajských blokov, ktoré neinformovali o skutočnosti vyčerpávajúco. Tento trend má však trvale výraznejšiu podobu na verejnoprávnej STV.

V ostatnom monitorovacom období TV Markíza odvysielala niekoľko spravodajských blokov, ktoré pôsobili nevyvážene, resp. nepresne:

Mediálne efekty spravodajstva TV Markíza kulminovali dňa 16. 9. v súvislosti so známou kauzou seba samej. Bežné spravodajstvo bolo nahradené informáciami o momentálnej situácii vo vnútri I pred budovou TV Markíza. Kamera pritom snímala aj zhromaždenie občanov, ktoré malo výrazne politický charakter. Vystupovali na ňom hlavne lídri opozičných politických strán obviňujúci vládnuce hnutie. Vzhľadom na to, že licenčná rada už v tejto veci rozhodla, nebudeme tento prípad ďalej komentovať.

Za mediálny efekt možno označiť tiež správu, ktorá informovala o výstave búst osobností, ktoré sa najviac pričínili o rozvoj SR. V príspevku odznali rečnícke otázky na adresu Ministerstva kultúry, ktoré podľa nás mali byť adresované priamo zástupcom Ministerstva.

Počas uplynulých 12 týždňov náš monitorovací tím opäť zaznamenal veľké množstvo príkladov na nevyvážené a zavádzajúce informácie na STV. Počas prvých týždňov monitoringu sme v spravodajstve STV odhalili určité tendencie, ktoré sa v nasledujúcich týždňoch opakovali a očividne

tvoria bežnú súčasť verejnoprávneho vysielania na Slovensku. Medzi uvedené tendencie patria: nevyvážené spravodajstvo, zaujaté a neúplné informácie, ako aj tzv. "mediálne efekty", ktoré sme uviedli v predchádzajúcich správach. Ostatných 12 dní monitorovania prinieslo niekoľko nových príkladov:

Mediálne efekty sa v *Novinách STV* objavovali denne, najmä v príspevkoch s názvami *Poznámka*, *Komentár týždňa*, *Bez komentára* a *Vnútropolitický komentár*. Pretože všetky tieto príspevky boli zamerané negatívne proti niektorému subjektu pokúsime sa ich podľa toho aj zatriediť.

Ohrozenie SR Západom a medzinárodnými organizáciami

Obvinenia tohoto typu sa v uplynulom období vyskytovali vo zvýšenej miere.

8. 9. bol takmer trojminútový príspevok venovaný B. Schmognerovej. Zjavným cieľom príspevku bolo obvinenie zo spojenia s KDĽ, no verbálny komentár rétorikou 50. rokov o.i. nepriamo naznačil spojenie B. Schmognerovej s americkými špeciálnymi službami.

11. 9. *Komentár týždňa* redaktora Kapustu sa spočiatku zameral na nepodložené obviňovanie opozície a občianskych aktivít, vrátane MEMO '98. V závere však prekvapujúco obvinil Západ takýmto prevolaním: "... som presvedčený, že náš národ odolá aj čoraz zúfalejším, teda aj agresívnejším pokusom zahraničných ekonomickopolitických kruhov vychýliť Slovensko zo samostatnej cesty."

Ten istý deň, v príspevku *Bez komentára* sa opäť objavili výňatky z mesiac starej diskusnej relácie *Kroky*, kde poslankyňa za HZDS Belohorská a minister vnútra Krajčí obvinili občianske aktivity z kolaborácie zo Západom.

12. 9. *Vnútropolitický komentár* namierený proti SDK, MK a P. Ruskovi vyústil do obvinenia, že opozícia i TV Markíza sú ovládané bližšie neurčenými kruhmi zo Západu.

12. 9. v *Zahraničnopolitickom komentári* redaktor celkom vážne tvrdil, že ak voliči sa vo voľbách rozhodnú v prospech HZDS, zahraničie ich vyhlási za neplatné.

Kauza TV Markíza v spravodajstve STV

Už 7. 9. zverejnila STV anonymný list, ktorý údajne zaslali niektorí pracovníci TV Markíza priamo redaktorovi Kapustovi. Nevieme si vysvetliť, čo hľadá anonymný list v spravodajskej relácii verejnoprávnej TV.

Potom sa útoky a obvinenia proti TV Markíza objavovali skoro každý deň a stále sa stupňovali -- hlavne v čase, keď kauza Markíza vrcholila -- ako zvyčajne, bez vyjadrenia osôb, proti ktorým boli smerované.

Iné mediálne efekty v STV

Zaujalo nás obvinenie externej spolupracovníčky TV Markíza a kandidátky Nezávislej iniciatívy Vincourekovej, ktoré sa objavilo v STV, o účelovom zostrihu dvoch rôznych záznamov z mítingov HZDS. Opakovane sme v našich správach upozorňovali, že STV bežne používa techniku účelových zostrihov na diskreditáciu kohokoľvek.

Bohužiaľ, opätovne musíme konštatovať, že v sledovanom období sa vnútropolitické správy spravodajských relácií STV skoro výhradne koncentrovali na očierňovanie opozície.

Napr. 7. 9. bol primátor Banskej Bystrice a zároveň jeden z lídrov SOP, Presperin obvinený zo

spojenia s podsvetím v súvislosti s obchodom s nehnuteľnosťami, no nedostal možnosť sa obhajovať. Obvinenia sa zopakovali 13. 9.

Rovnako, primátor Bratislavy Kresánek bol v dňoch 9. 9. a 13. 9. obvinený z protekčných predajov majetku mesta a nemal možnosť sa k záležitosti vyjadriť.

17. 7. sa rozbehla kauza údajných Pokynov KDĽ na základe neovereného dokumentu, ktorý mal charakter poplašnej správy. Reakcia predsedu KDĽ Čarnogurského bola zverejnená až nasledujúci deň, no zároveň bol obvinený, spolu s podpredsedom KDĽ Šimkom, z nelegálnych obchodov

- Po takmer desiatich týždňoch monitorovania štyroch kľúčových elektronických médií, z toho dvoch verejnoprávnych a dvoch nezávislých, MEMO 98 opätovne poukazuje na problém zneužitia občianskych prostriedkov pri snahách, ktoré sa zdajú byť pokusom o presadzovanie úzkych straníckych záujmov. Dá sa povedať, že občania, ktorí sa spoliehajú na pomoc STV pri rozhodovaní koho v septembri voliť, sú nezodpovedne zavádzaní.

ROZHLAS

Počas trinástich dní monitoringu, od 9. do 19. Septembra 1998, Slovenský rozhlas venoval vláde viac spravodajského priestoru ako ktorejkoľvek politickej strane. Počas oficiálnej volebnej kampane sa obmedzil priestor venovaný všetkým politickým stranám vrátane vládnej koalície. Slovenský rozhlas však napriek tomu vykresľuje vládnu koalíciu a HZDS oveľa častejšie pozitívne ako negatívne. Informácie o opozícii boli pozitívne, neutrálne a negatívne. Rádio Twist prinieslo v ostatnom období oveľa viac správ o opozícii ako o vláde a HZDS. Zobrazovanie jednotlivých politických subjektov bolo pozitívne, neutrálne a negatívne, pričom opozičné subjekty boli vykresľované skôr pozitívne ako negatívne. V celom období pred volebnou kampanou ako aj po oficiálnom začiatku volebnej kampane venovalo Rádio Twist viac priestoru všetkým opozičným stranám dokopy ako vláde a HZDS, pričom všetky subjekty boli vykreslené pozitívne, negatívne alebo neutrálne.

TLAČ

MEMO 98 ďalej monitoruje päť najvýznamnejších denníkov. Priložené údaje naznačujú, že štyri z monitorovaných denníkov majú tendenciu vykresľovať vládu a HZDS v negatívnom svetle. *Slovenská republika* sa vyznačuje silnou provládnu orientáciou a je trvale naklonená HZDS.

ZÁVER

Naše závery, podložené podrobnými údajmi z ôsmich týždňov, zostávajú nezmenené. STV si opätovne vyžaduje zvláštnu zmienku, keďže neposkytuje slovenským občanom vo svojom spravodajstve názory druhej strany a sústavne uprednostňuje isté stranícke záujmy, čím nespĺňa svoje poslanie verejnoprávnej inštitúcie.

V prílohe prinášame grafické zobrazenie priestoru, ktorý významným politickým stranám poskytli jednotlivé monitorované média. Súčasťou prílohy sú tiež grafy ilustrujúce tendenciu daných médií vykresľovať tieto politické strany v pozitívnom alebo negatívnom svetle.

Uvedené údaje sú podložené monitoringom za posledných dvanásť dní a súčasne v podobe porovnávacích grafov zobrazujúcich tendencie v poskytovaní spravodajského priestoru pred oficiálnym začiatkom volebnej kampane ako aj od 26. augusta, oficiálneho začiatku volebnej kampane.